

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1946 kl. 3 em.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner med förslag till ändrad lydelse av § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 82 i första kammaren av herr *Björnsson m. fl.* och nr 150 i andra kammaren av herr *Lindqvist m. fl.* hemställes, »att riksdagen ville såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling besluta, att § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen skola erhålla nedan angivna ändrade lydelse, nämligen

§ 72 regeringsformen.

Riksbanken förbliver — — — stiftad lag.

Fullmäktige för riksbanken skola vara sju, av vilka Konungen för tre år i sänder förordnar en jämte en suppleant och de övriga sex jämte sex suppleanter väljas av riksdagen för tid och på sätt i riksdagsordningen sägs. Den av Konungen förordnade ordinarie ledamoten vare fullmäktiges ordförande, men må ej utöva annan befattning inom riksbankens styrelse. Fullmäktig, som av riksdagen vägrats ansvarsfrihet, skall avgå från sin befattning. De av Konungen för fullmäktig eller suppleant meddelade förordnanden må återkallas, när Konungen så prövar skäligt.

Fullmäktige utse — — — hans ställe.

Riksbanken allena — — — till efterrättelse.

och

§ 73 riksdagsordningen.

På samma gång och på lika sätt som fullmäktige enligt § 71 av riksdagen utses tillsättes för varje av riksdagen utsedd fullmäktig en suppleant att, vid inträffande förfall för honom, träda i hans ställe. För fullmäktig i riksbanken, som utsetts till förste deputerad, utses suppleant på sätt i § 72 regeringsformen föreskrives och för tid, som fullmäktige i riksbanken äga bestämma. Den av riksdagen utsedde suppleanten för förste deputeraden skall inträda endast vid förfall för den av fullmäktige utsedde suppleanten. Vid förfall för både fullmäktig och hans av riksdagen valda suppleant bestämmes övriga suppleanters tjänstgöring av den ordning, i vilken de blivit valda.

För varje — — — blivit valda.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt de ursprungliga bestämmelserna i 1866 års riksdagsordning (§§ 71 och 73) utgjorde antalet fullmäktige i både riksbanken och riksgäldskontoret sju och antalet suppleanter tre; samtliga fullmäktige och suppleanter tillsattes av riksdagen.

Genom grundlagsändring år 1897 bestämdes, att en av fullmäktige i riksbanken, som tillika skulle vara fullmäktiges ordförande, samt en suppleant skulle förordnas av Konungen. De närmare föreskrifterna angående riksbankens styrelse infogades som en följd härav i regeringsformen (§ 72). I denna paragraf insköts år 1933 den föreskrift, att fullmäktige skulle inom sig utse chef för riksbanken samt inom eller utom sig en suppleant för denne. Antalet suppleanter för fullmäktige i riksbanken uppgår sålunda enligt gällande bestämmelser till fem. Av dessa äro de tre av riksdagen valda icke personliga. Vad riksgäldskontoret beträffar, har däremot icke någon förändring i de ursprungliga bestämmelserna vidtagits. Riksdagen utser alltså fortfarande sju fullmäktige och tre suppleanter.

De av riksdagen utsedda fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret väljas enligt § 71 riksdagsordningen å lagtima riksdag för tiden från valet, till dess sådant val under tredje året därefter försiggått. Två av fullmäktige i vardera verket skola årligen avgå. Ordförande i riksgäldskontoret väljes särskilt. Val verkställas genom fyrtioåtta valmän, av vilka vardera kammaren inom sig utser tjugofyra. De av riksdagen valda suppleanterna tillsättas jämlikt § 73 riksdagsordningen på samma gång och på lika sätt som fullmäktige. I praxis har denna bestämmelse tillämpats så, att val av suppleant avser tiden från valet till dess nytt val ägt rum under påföljande år.

Vid val av fullmäktige och suppleanter har i praxis eftersträfvats att partierna bli representerade i relation till deras styrkeförhållande i riksdagen.

Som stöd för sin hemställan om en utökning av antalet suppleanter ha motionärerna anförts, att det nuvarande systemet med ett lägre antal suppleanter än fullmäktige medför vissa olägenheter. Det vore av denna anledning ogörligt att uppehålla samma partifördelning bland suppleanterna som bland fullmäktige. Om ett parti vore representerat av flera fullmäktige och dessa på en gång vore förhindrade att fullgöra sitt uppdrag, måste därför suppleanter från andra partier inträda, om fullmäktige skulle bli fulltaliga. Oberoende av partifördelningen kunde det vidare uppstå svårigheter att hålla fullmäktige fulltaliga, om endast tre suppleanter funnes. Motionärerna erinra i detta sammanhang om situationen under hösten 1945, då icke mindre än två av bankofullmäktiges ledamöter samtidigt måste frånträda sitt uppdrag för att tillträda statsrådsämbeten. Visserligen kunde frågan då relativt snabbt ordnas, därigenom att kompletteringsval kunde förrättas under 1945 års höstriktdag, men svårigheterna kunde bli större, ifall lagtima riksdag avslutades vid normal tid.

Utskottet finner de av motionärerna anförda skälen vägande och anser i likhet med dem, att för varje av riksdagen utsedd fullmäktig i riksbanken och riksgäldskontoret bör på samma gång och för samma tid väljas en per-

sonlig suppleant. I detta sammanhang får utskottet erinra om att införandet av personliga suppleanter för statsrevisorerna, vilket skedde år 1925, likaledes motiverades av hänsyn till proportionaliteten. Utskottet har därför upprättat förslag till ändrad lydelse av § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen. I § 72 regeringsformen bör föreskrivas, att riksdagen skall välja sex fullmäktige för riksbanken jämte sex suppleanter för tid och på sätt i riksdagsordningen sägs. I samband härmed bör uttrycket »förste deputerad», som numera icke förekommer i bankoreglementet eller i avlöningsreglementet för riksdagens verk, utbytas mot »chef för riksbanken». I § 73 riksdagsordningen bör stadgas, att på samma gång och på lika sätt, som fullmäktige enligt § 71 av riksdagen utses, skall för varje av riksdagen utsedd fullmäktig tillsättas en suppleant att vid förfall för denne inträda. Den sålunda valde suppleanten för fullmäktig, som utsetts till chef för riksbanken, skall dock först inträda vid förfall jämväl för den enligt § 72 regeringsformen av fullmäktige för denne utsedde suppleanten. Vid förfall för både fullmäktig och hans av riksdagen valde suppleant synes lämpligast att låta fullmäktige inkalla annan suppleant till tjänstgöring.

Bestämmelserna rörande val av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret samt suppleanter för dessa torde i likhet med vad som gäller för val av revisorer och suppleanter böra kompletteras med närmare föreskrifter annorstädes än i grundlag. Frågan om utformningen och placeringen av dessa föreskrifter synes emellertid först böra lösas i samband med ett slutligt genomförande av de föreslagna ändringarna i § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 72.

Riksbanken förbliver — — — — — stiftad lag.

<p>Fullmäktige för riksbanken skola vara sju, av vilka Konungen för tre år i sänder förordnar en jämte en suppleant och de övriga sex jämte <i>tre</i> suppleanter väljas av riksdagen för tid och på sätt i riksdagsordningen</p>	<p>Fullmäktige för riksbanken skola vara sju, av vilka Konungen för tre år i sänder förordnar en jämte en suppleant och de övriga sex jämte <i>sex</i> suppleanter väljas av riksdagen för tid och på sätt i riksdagsordningen</p>
--	--

(Nuvarande lydelse.)

sågs. Den av Konungen förordnade ordinarie ledamoten vare fullmäktiges ordförande, men må ej utöva annan befattning inom riksbankens styrelse. Fullmäktig, som av riksdagen vägrats ansvarsfrihet, skall avgå från sin befattning. De av Konungen för fullmäktig eller suppleant meddelade förordnanden må återkallas, när Konungen så prövar skäligt.

Fullmäktige utse inom sig en *förste deputerad* att vara chef för riksbanken samt inom eller utom sig en suppleant för honom att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe.

Riksbanken allena — — — — — till efterrättelse.

(Föreslagen lydelse.)

sågs. Den av Konungen förordnade ordinarie ledamoten vare fullmäktiges ordförande, men må ej utöva annan befattning inom riksbankens styrelse. Fullmäktig, som av riksdagen vägrats ansvarsfrihet, skall avgå från sin befattning. De av Konungen för fullmäktig eller suppleant meddelade förordnanden må återkallas, när Konungen så prövar skäligt.

Fullmäktige utse inom sig chef för riksbanken samt inom eller utom sig en suppleant för honom att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe.

Riksdagsordningen.

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige enligt § 71 av riksdagen utses, tillsätts *jämväl suppleanter*, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställe, nämligen för de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken tre och för fullmäktige i riksgäldskontoret *likaledes tre*. För fullmäktig i riksbanken, som utsetts till *förste deputerad*, utses suppleant på sätt i § 72 *regeringsformen* föreskrives och för tid, som fullmäktige i riksbanken äga bestämma.

På samma gång och på lika sätt, som fullmäktige enligt § 71 av riksdagen utses, tillsättes *en suppleant* för varje av riksdagen utsedd fullmäktig att vid förfall för denne inträda; dock skall den sålunda valde suppleanten för fullmäktig, som utsetts till chef för riksbanken, först inträda vid förfall jämväl för den enligt § 72 *regeringsformen* av fullmäktige för denne utsedde suppleanten. Vid förfall för både fullmäktig och hans av riksdagen valde suppleant inkalla fullmäktige annan suppleant till tjänstgöring.

För varje — — — — — blivit valda.

Stockholm den 1 mars 1946.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar *Hallén, Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Källman, Herlitz, Elmgren, Björck, John Gustavson*, John Sandberg*, Söderdahl, Uhlén*, Petersson i Norregård*, Nolin*, Kyling*, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Johnsson i Stockholm*, Dickson, fru Björck* och herr *Gustafsson i Bogla.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Herlitz.*